

SAKSBEHANDLER
Hanne Merete R. Moldung
Ole Christian Tollersrud

VÅR REF. DERES REF.
15/00657-4

ARK. P - Plansaker
265-268 Osterøy kom. - Ho

INNVALGSTELEFON
+47 98 20 27 97

DERES DATO
07.04.2016

VÅR DATO
19.04.2016

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Hordaland fylkeskommune - Kultur- og idrettsavdelinga
Postboks 7900
5020 BERGEN

Osterøy kommune - Hordaland - offentlig ettersyn av kommunedelplan for sjø og strandsone 2016-2026 - innsigelse og faglige innspill

Vi viser til deres brev datert 7.4.2016 med oversendelse av ovennevnte sak.

Riksantikvaren vil med dette gi innspill vedrørende de forvaltningsområdene hvor direktoratet har ansvar som fagmyndighet. I dette tilfellet gjelder det Hamre kirke og middelalderkirkegård, samt Hosanger, Bruvik og Haus middelalderke kirkesteder, automatisk fredet i medhold av lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kml.) § 4 pkt. a og j.

Riksantikvaren uttaler seg her kun som kulturminnemyndighet for automatisk fredete kirker og kirkesteder fra middelalderen etter kml. §§ 8 og 9. Fylkeskommunen er delegert ansvaret for listeførte kirkers omgivelser og som kulturminnemyndighet i plansaker etter plan- og bygningsloven, og skal samordne kulturminneforvaltningens innspill.

Riksantikvaren ber Hordaland fylkeskommune reise innsigelse til forslag til kommunedelplan for sjø- og strandsone 2016-2026, Osterøy kommune når det gjelder forslag til utvidelse av Hosanger kirkegård. En utvidelse som foreslått vil medføre en planering av terrenget som er en del av de historiske omgivelsene til kirkestedet, og føre til en svekket opplevelse av kirkestedets historie.

Hamre kirke

Nåværende kirke, bygd muligens så tidlig som på 1580-tallet, står på Hamre prestegård. Den eldste kjente kirken var en stavkirke. Denne ble erstattet av en eldre utgave av nåværende kirke, en rektangulær tømmerkirke, som ble delvis ombygd i 1859. Tømmerkirken er kledd med plank som trolig stammer fra stavkirken. Nåværende kirke står om lag midt på kirkegården, som ligger nordvest-sørøst orientert omgitt av steingard. Neset få hundre meter sørvest for kirken heter Klokkarneset, og brygga rett ned for kirken heter Kyrkjekaia. Det middelalderke kirkestedet har id 84478 i Askeladden.

Hosanger kirkested

Nåværende kirke med kirkegård står ute på en odde i Mjøsvågen på Holme (Prestegarden). Middelalderkirken var mest trolig en stavkirke. Denne ble rundt 1600 erstattet av en tømmerkirke, som i 1795 brant som følge av lynnedslag. Ny kirke ble bygd i løpet av 1796, en rektangulær steinbygning uten innsnevret korparti. I 1865 var kirken utvidet mot vest. Den eldste kirkegården strakte seg ca. 8 m øst for korgavlen på nåværende kirke, avgrenset ved en murt terrasse. Mot nord avgrenses gravplassen ved en steingard om lag 11 m ut fra kirken, og

dette er skillet mellom kirkegården og prestegårdens hage. Mot vest er utvidelser skjedd ved murte terrasser ned mot sjøen. Mot sør løper en steingard parallelt med kirken i ca. 6 m avstand. Gravplassen er i nyere tid utvidet mot øst og sørøst. Kirkestedet har id 84636 i Askeladden.

Bruvik kirkested

Nåværende kirke står på Bruvik indre. Middelalderkirken var mest trolig en stavkirke. Denne ble tidlig på 1600-tallet erstattet av en tømmerkirke, mest sannsynlig reist på samme tuftsted. Den nåværende kirken ble i 1867 bygd på samme sted som tømmerkirken etter at denne var revet. Nåværende prestegård er etablert i 1870. Den gamle kirkegården var avgrenset mot sjøen i sør ved en terrassemur rett sør for kirken. Også mot øst og vest gikk grensen rett ved kirken, mens den mot nord strakte seg noe lenger. Den er utvidet mot vest i 1866, mot øst i 1873 og mot nord i 1880. Kirkestedet har id 83962 i Askeladden.

Haus kirkested

Nåværende kirke bygd 1874 står på Haus prestegård, noen titalls meter nord for der Mjeldevågen munner ut i Sørfjorden. Middelalderkirken var antagelig en stavkirke. Denne ble i første halvdel av 1600-tallet erstattet av en tømmerkirke, som så ble revet da nåværende kirke sto ferdig like sør for den eldre i 1874. De to eldre kirkene sto mest sannsynlig på samme tuftsted. En gammel steingard like vest for tårnet på nåværende kirke angir en eldre avgrensing av kirkegården, som i nyere tid er utvidet mot vest og nord. Drøye 100 m nord for kirkestedet, i Eidsviki, ligger en liten kirkegård. Kirkestedet har id 84508 i Askeladden.

Riksantikvarens innspill

Ved Hosanger kirke er det på kommunedelplankartet avmerket et område for utvidelse av kirkegården. Utvidelsen er lagt som en direkte forlengelse av middelalderkirkegården mot nordøst. Automatisk fredete kulturminner er sårbare, ikke bare for direkte inngrep, men også for endringer i de nærmeste omgivelsene. Våre middelalderske kirkesteder er kulturminner av nasjonal verdi. Det er viktig at de nærmeste omgivelsene sikrer en god ramme rundt kirkestedene, slik at disse kulturminnenes opplevelsverdi og pedagogiske verdi kan bevares for fremtiden.

En utvidelse av Hosanger kirkegård mot nordøst vil i sterk grad bidra til å viske ut middelalderkirkestedets yttergrenser og gamle proporsjoner, og dermed føre til en svekket opplevelse av kirkestedets historie. Kirkegården er allerede sterkt utvidet mot nordvest, sør og øst, men mot nordøst er de gamle grensene intakte og naturlig avgrenset av terrenget. Dette er det svært viktig å ta vare på, slik at den viktige rollen Hosanger kirke har hatt i lokalsamfunnet siden middelalderen fortsatt kan oppleves.

Ved Bruvik kirke er det planlagt utvidelse av kirkegården. Det forutsettes at det utarbeides en reguleringsplan for kirkegårdsutvidelsen med parkeringsplass som tar tilstrekkelig hensyn til kulturminneverdiene der. Dersom reguleringsplan innebærer direkte inngrep eller utilbørlig skjemming av det automatisk fredet kirkestedet vil vi forbeholde oss retten til å fremme innsigelse til denne.

Ved Hamre middelalderkirke og –kirkegård og Haus middelalderkirkested er det ingen arealformål i kommunedelplanen som medfører konflikt med kirkestedene.

Vi ser at avgrensingen av hensynssonene H730 ikke sammenfaller helt med Hosanger, Hamre, Haus og Bruvik middelalderkirkested. Vi ber derfor om at geometri for kulturminnene hentes ut fra Askeladden og overføres til plankartet.

Riksantikvaren ber om at Hordaland fylkeskommune reiser **innsigelse** til kommunedelplanen for sjø- og strandsone 2016-2026 med henvisning til den planlagte utvidelsen av Hosanger kirkegård. Vi ber også om at våre øvrige innspill innarbeides i fylkeskommunens uttalelse til planen.

Vennlig hilsen

Isa Trøim (e.f.)
seksjonssjef

Hanne Merete R. Moldung
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent